

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૫૪૧૨

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ વિદ્યાવાવિવારવિમાર

વિષય-સં ૪૪૨:૪ ૩૩૦૫૨૦૪૨૭

“ પ્રસ્તાવના ”

સનાતન વૈદિક ધર્માવલંબી સુદામદાશયો ! આ લઘુ પુસ્તકને પ્રસ્તાવનાની જરૂર નથી, પણ એ પુસ્તક કે જે યોજનામાં મારો નામ ઉદ્દેશ છે, તે સ્પષ્ટ કરવા પ્રયત્ન છે. શ્રુતિ, સ્મૃતિ, અને શિષ્ટાચાર પ્રમાણે વિહિતકર્મ પુરુષરૂપ ગણાય છે, અને તેથી નિરૂદ્ધ કર્મ પાપરૂપ ગણાય છે. આ ભોક્તા નથા પરભોક્તા સુખની ઇચ્છા કરનારા પુરુષોએ શ્રુતિ સ્મૃતિ-વિહિત કર્મનું અનુષ્ઠાન કરવું જોઈએ, અને એજ વિષય પર તા. ૪-૧-૧૫ ને દીવસે દેગમપુરા ભુજામોદીને ચક્રે અત્રે નિરાજતાં અખિલવેદ નિષ્ણાત વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ આત્મસ્વરૂપ મહારજે ધણું સારું વ્યાખ્યાન કરી છેવટ ચારે આશ્રમો મળ્યે ગ્રહસ્થાશ્રમ શ્રેષ્ઠ છે, અને તેમાં પણ પુરુષો કરતાં સ્ત્રીઓના શરીર પર ગ્રહસ્થાશ્રમની ઉત્તતિ કરવાનાં સાધનો વિશેષ છે, એવી સર્વ આશ્રમના અધ્યક્ષ જે સ્ત્રીઓ તેના પર સ્વામિદયાનંદ સત્યાર્થ પ્રકાસમાં શ્રુતિસ્મૃતિ પ્રતિપાદિત મત્રેના યજ્ઞાતદ્વા અર્થો કરી નિયોગ, પુનર્નિવાહ, વિગેરે દુષ્ટકર્મોનો એ જો વધે એમ સ્પષ્ટ રીતે નીરૂપણ કર્યું છે, વીગેરે ધણી સારી ચર્ચા ચલાવી હતી, બાદ તા. ૧૭-૧-૧૫ને દીવસે કોઈક સામાજિક પંડિતે એજ પુનર્નિવાહ વિષય ઉપર વ્યાખ્યાન કરી પુસ્તક દાન છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યું હતું, જેનું આલેકન કરતાં સધારણ બુદ્ધિના મનુષ્યો એમજ ધારે કે ? મનુ-યાજુર્વેદકય નારદ વિગેરે ઋષી મુનીઓજ પુનર્નિવાહની આજ્ઞા કરી ગયાં છે, જેથી તેજ પુસ્તકમાં તેજ પડિતે આપેલાં પ્રમાણ રૂપ મત્રેના ખરા અર્થ શું છે તે જાહેર પ્રજાના જાણનાં લાવવાં, અને ઋષિ મુની પર મુકાયલાં ખોટા અક્ષેપેનું નિરાકરણ કરવા માટે “સનાતન વૈદિક ધર્મ સભાના મંત્રી શ્રીયુત સીમણલાલ દાકોરલાલ પંડ્યાના કહેવાથી આ પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કર્યું છે આ મારો પ્રથમ પ્રયાસ હોવાથી અનેક ભૂલો હશે પણ વિદ્વાનનોએ કૃપા કરી તે ભૂલો સુધારી વાંચવું એવી મારી નામ પ્રદેશ છે.

લી૦ ત્રંબકરામ પ્રભુરામ.

“વિધવા વિવાહ વિચાર.”

પ્રિય વાંચકો ! આજકાલ વિધવા વિવાહ વિષયમાં જે બુદ્ધિશૂન્ય કામખીડીત અન્ય સામાજિકો ઉપર ટપકે વેદપ્રમાણો દર્શાવી અસત્ય કોત્રાહસ કરી રહ્યાં છે, તે વિષય ધણો ધૂણિત હોવાં છતાં પણ આ લેખિનીને જે શ્રમ ઉઠાવેો પડે છે, અને જે શબ્દે ચચાર કરતાં વદન તદન શુષ્ક થઈ જાય છે. જુઠ્ઠા પણ ગતિ કરી શકતી નથી સરીરની રોમલી ખડી થઈ જાય છે. તથાપિ અનેક સંકટ સહન કરી જાહેર પ્રજાના હિતને માટે અને ભોળા પણાથી અન્ય રસ્તે દોરવામાં ન જાય એ હેતુથી સ્પષ્ટ રીતીએ સશસ્ત્ર ઉપન્યાસ પૂર્વક અદ્યપશઃ દર્શાવું છું.

વિધવા વિવાહ એમાં વિધવા શબ્દનો અર્થ (વિગતઃ ધવે ચર્યાસા) એવો છે કે જેનો પતિ મરણ પામેલો હોય, અને વિવાહ એક સંસ્કાર વિશેષ શબ્દ છે . દરેક સ્ત્રીના વિવાહ એકજવાર થઈ શકે છે. તે વિષયમાં શ્રી મહાભારતમાં કહ્યું છે કે—

સકૃદંશોનિપતતિ સકૃત્કન્યા પ્રદાયતે ।

સકૃદાહ દદાનીતિ ત્રીણ્યેતાનિ સતાં સકૃત્ ॥

અર્થ-હિરસો (ભાગ) એકજવાર અપાય છે, કન્યાદાન એકજ વાર અપાય છે, “ હું દાન કરું છું ” એ પાણુ એકજવાર બોલાય છે, એ ત્રણે સત્પુરુષોને એકજવાર થાય છે એ સશાસ્ત્ર છે. તથાપિ ત્રણવા વિવાહ કરવામાં સ્વામી દયાનંદજી પોતાના સત્યાર્થ પ્રકાશ ના બારમા ઉદ્ઘાસમાં પ્રમાણુ આપે છે.

• इमां त्व मिन्द्र मीद्वः सुपुत्रां सुभगां कृणु ।

दशाऽस्यां पुत्रानाधेहि पतिमेकादशं कृधि ॥

એનો અર્થ કરે છે કે હે ઇન્દ્ર ? તું આ સ્ત્રીને સારા પુત્રવાળી અને સારા સૌભાગ્યવાળી કર, અને દશ પુત્રવાળી કર, ત્યા અગ્નિ-વાર પતિવાળી કર, પ્રિય વાંચકો ? આ વેદ મન્ત્રના અર્થનો વિચાર કરશો તો ઇન્દ્ર પાંસે આશિર્વાદ માંગતા કહે છે કે હે ઇન્દ્ર તું આ સ્ત્રીને શુદ્ધ પુત્રવાળી કરો હે (મીદ્વઃ) સર્વ પુત્રપ્રાર્થનુ સેવન કરવા વાળા જમદગ્નિશ્વર તમે આ સ્ત્રીને સારા સૌભાગ્યવાળી કરો, અને [અસ્યાં] આ સ્ત્રીમાં દશ પુત્ર સ્થાપન કરો અર્થાત્ એનું એવું ભાગ્ય કરો કે જેમાં દશ પુત્ર ઉત્પન્ન થાય, અને અગિયારમાં પતિને સૌભાગ્યવાનકર, એ મત્રમાં ‘ એકાદશ ’ ‘ પતિ ’ બન્ને એક વચનના રૂપ છે, અને એકાદશમાં પ્રાર્થનામાં હૃદયપ્રત્યય થયો છે, એટલે એનો અર્થ રૂપ છે કે દશ પુત્ર અને એક પતિ મળી અગિયારને ચિરજીવ કરો આ પ્રમાણે વ્યાકરણનુકુલ સત્યાર્થ છે એજ પ્રસંગમાં બીજું મનુસ્મૃતિનુ પ્રમાણુ આપે છે કે

तामनेन विधानेन निजो विदेत देवरः ॥

એ અર્થશ્લોક લખી પોતાને ચરિતાર્થ માને છે, પરંતુ એ શ્લોકનો પૂર્વાર્ધ એવો છે કે,

મર્યા મ્રિયેત કન્યાયા વાચા સત્યે કૃતેપતિઃ ।

તામનેન વિધાનેન નિજો વિંદેત દેવરઃ ॥

જે કન્યાનો પતિ વાગ્દાન (સગાઇ) સમયે મરણ પામે અને વિવાહ સંસ્કાર થયો નહિ હોય તો એ વિધાનથી તેના નાનાભાઈ સાથે વિવાહ કરે, કારણ કે,

ચાવત્સપદી નાસ્તિ તાવત્કન્યા કુમારિકા ॥

જ્યાં સુધી સપદી થઇ નથી ત્યાં સુધી કન્યા કુમારી ગણાય છે. પરંતુ કોઇક બુદ્ધિરિપુ.

નષ્ટે મૃતે પ્રવૃજિતે ક્લીબે ચ પતિતેડપતૌ

પચ્ચસ્વાપત્સુનારીણાં પતિરન્યો વિધીયતે ॥

આ શ્લોકથી વિધવા વિવાહની સાર્થકતા દર્શાવે છે,

અર્થ—પોતાનો પતિ નારી જાય, મરણ પામે, સંન્યાસી થઇ જાય, નપુંસક નીકળે, જાતિ બ્રહ્મ થઇ જાય, તો અન્ય પતિ કરવો, અર્થાત્ પુનર્વિવાહ સશાસ્ત્ર છે. પણ એ શ્લોકમાં જે અપતૌ પદ પડ્યું છે, તે એમનો પડદો ખોલી નાંખે છે, વ્યાકરણાનુસાર કેવળ પતિ શબ્દનું પતૌ રૂપ અને છે એ નિઃશંક છે, અને સમાસમાં

“પતિઃ સમાસ એવ” એ સૂત્રથી પતિ શબ્દને બી સંગ્રા થયા બાદ “અચ્ચદ્ધેઃ” એ સૂત્રથી અપતૌ રૂપ સિદ્ધ થાયછે, “પર્યુદાસઃ સદ્દક્ષ્યાહી” અર્થાત્ પતિભિન્ન પતિસદૃશ એ ઉપસન્ન થાયછે. જ્યાં સુધી સાંગોપાંગ વિવાહ થયો નથી ત્યાં સુધી પતિભિન્ન કહેવાય છે, અને માત્ર વાગ્દાન થયું કે, પતિ સદૃશ કહેવાય, તો પુર્વશ્લોક માફક સગાઇ થઇ હોય ને પતિ નાસી જાય, મરણ પામે, સન્યાસી થઇ જાય, નપુંશક નીકળે, પતિન થઇ જાય, તો ને કન્યા બીજા પુરુષ સાથે વિવાહ કરી શકે, બીજું,

સાચેદક્ષતયોનિઃ સ્યાત્ ગતપત્યાગતાપિવા ।

પૌનર્ભવેન મર્ત્ત્રાસા પુનઃ સંસ્કારમર્હતિ ॥

મનુ. અ. ૯ શ્લો. ૧૭૬

એ શ્લોકથી સ્વામિ દયાનંદજી નથા તદનુસારિણુઃ પુનર્વિવાહ કરવામાં પ્રમાણીજીવ માને છે, પરંતુ એ શ્લોક તથા એનાથી અગ્રિમ શ્લોક એ બન્નેની સંગતી એક સાથે લાગે છે, તે આ પ્રમાણે છે.

આપત્યા વા પરિત્યક્તા વિધવા વા સ્વયેચ્છયા

ઉત્પાદયેત્પુનર્ભૂત્વા સ પૌનર્ભવ ઉચ્યતે

મનુ. અ. ૯ શ્લો. ૧૭૫

અર્થ-જે સ્ત્રીનો પતિએ ત્યાગ કર્યો હોય અને જે સ્ત્રી વિધવા હોય તે સ્ત્રી પોતાની ઇચ્છાથી અન્ય પુરુષ દ્વારા સંતાન ઉત્પન્ન કરે તે સંતાન પૌનર્ભવ કહેવાય છે.

સાચેદક્ષતમ્ તે સ્ત્રી અક્ષતયોનિ હેય અને પતિને ઘેર જઈ પાછી આવી હોય તો તે સ્ત્રી પુર્વોક્ત શ્લોક (યાપત્યા વામ) પ્રમાણે પૌનર્ભવ સંગ્રહ ભર્તા સાથે પુનઃસંસ્કાર કરી શકે છે. અને એ પ્રકરણ શુદ્ધ વિષયક આશ્યું છે. પરંતુ મનુસ્મૃતિમાં અનેક જગ્યાએ પુનર્ભુતે પાપિણી અને પૌનર્ભવ પુત્રને શાસ્ત્ર મર્યાદાથી વિરુદ્ધ દર્શાવ્યા છે. એથી પણ વિધવા વિવાહ સિદ્ધ થતો નથી, વળી નેવાજ રીતે

उद्वाहितापि सा कन्या न चेत्संप्राप्तमैथुना
पुनः संस्कारमर्हेत यथा कन्या तथैव सा

નારદસ્મૃતિ.

વિવાહ સંસ્કાર થયેલો હોય છતાં પણ જો તે કન્યા પ્રાપ્ત મૈથુન થઈ ન હોય તો તેવી વિધવાનો ફરીથી વિવાહ સંસ્કાર કરવા યોગ્ય છે. એ શ્લોકમાં શાસ્ત્રીજી ઉદ્વાહિતા શબ્દનો અર્થ કરે છે. કે “જેનો વિવાહ સંસ્કાર થયેલો હોય” તો અહીં એ પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થાય છે કે જેનો વિવાહ સંસ્કાર થયેલો તે ત્યાર પછી કન્યા કહેવાય કે કેમ? અસ્તુ, શ્લોકમાં વિધવા પદનું પણ કોઈ દર્શન થતું નથી, બલે, એથી એમ સિદ્ધ થાય છે કે શાસ્ત્રીજીને વ્યાકરણભાસ બીજાકુલ પડ્યોજ નથી, પરંતુ ઉદ્વાહિતા

શબ્દનો અર્થ એવો છે કે “ વિવાહારંભાણી ને કન્યા ” કારણ કે ત્યાં આદિ કર્મમાં નિષ્કા પ્રત્યય થયેલો છે અર્થાત્ ને કન્યાની વિવાહ તૈયારી થઈ ગઈ હોય, અને પતિ મરણ પામે તો તે કન્યાની માફકજ ફરી સંસ્કાર કરે, અપ્રાપ્ત મૈથુન હોય તો. તથાપિ એ શ્લોકનો ગરબડ સરબડ રીતથી અર્થ કરી પ્રમાણ માનતા હોય તો તે વચન પણ વિશેષ પ્રમાણ કેટલીમાં માની શકાતું નથી કારણકે

મન્વર્થવિપરીતાયા સા સ્મૃતિ નૈવ શસ્યતે ॥

મનુના અર્થ વિરુદ્ધ ને સ્મૃતિ હોય તે પ્રમાણ કેટલીમાં માની શકાતી નથી,

વળી વિધવા વિવાહ વિધવામાં મનુ મહારાજ પણ અનેક ઘેર મહાપાપ દર્શાવે છે,

અપત્યલોભાદ્યાતુ સ્ત્રી મર્તારમતિવર્તતે ।

સ્નેહનિન્દામવાપ્રોતિ પતિલોકાન્ન હીયતે ॥

વ્યભિચારાત્ ૦

મત્યાદિ સાત શ્લોકનો તાત્પર્ય એવો છે કે ને આ સંતાનના લોભથી પોતાના પતિનું ઉલ્લંઘન કરે અર્થાત્ બીજા પુરુષ સાથે કીડા કરે તો તે સ્ત્રી નીંદાપાત્ર થાય છે, અને વ્યાભિચારથી લોકોમાં નીંદાપામીને શિયાળયોનીને પ્રાપ્ત કરે છે, અને પાપરોગથી (અહિંસા પણ, અન્ધતાદિ) પીડા પામે છે, જે સ્ત્રી પતિલોકની ઇચ્છા કરતી હોય, તે સ્ત્રીએ પોતાના હાથ પકડવાવાળા પતિની જીવિતા અવસ્થામાં અને મૃતાવસ્થામાં કોઈ પણ જાતનું અપ્રિય કરવું નહિ, અને પતિના મરણ થયા બાદ કન્દ, મુળ, ફળ ખાઈને શરીરને સ્વચ્છ કરે,

અને પરપુરુષનું નામ પણ બ્રહ્મણ નકરે પતિના મરણ થયા બાદ સાધ્વી સ્ત્રી બ્રહ્મચર્યવ્રતમાં રહેતો જેવી રીતે બ્રહ્મચારીઓની મુક્તિ થાય છે, તે પ્રમાણે તે સ્ત્રી પણ સ્વર્ગમાં જાય છે.

સ્ત્રીએ કોઈ પણ પર પુરુષનો પરિગ્રહ ન કરવો, અને પર પુરુષથી સત્તાન ઉત્પન્ન ન કરવા અને કોઈ પણ જગ્યાએ સાધ્વી સ્ત્રીઓએ ભર્તા કરવો એવું છેજ નહિ. પોતાનો પતિ કોઈ પણ રોગાદિથી પીડિત હોય, તેને છોડી જે સ્ત્રી સારા પતિની સેવા કરે છે, તે લોકમાં નિંદા પાત્ર થાય છે, અને તે સ્ત્રી પર પુર્વા કહેવાય છે,

વર્ણી શસ્ત્રીજ પોતાના બાપણમાં જણાવે છે કે મનુ મહારાજે નવમા અધ્યાયમાં દેવગદા સર્પિંડા ૬૧૦ ખત્યાદિ શ્લોકોથી નિયોગ સિદ્ધ કર્યો છે. પરંતુ એજ અધ્યાયના અગ્રિમશ્લોકોમાં નિયોગદ્વય મનુમહારાજે પ્રદર્શિત કર્યું છે, તેને તો શાસ્ત્રીજ સ્પર્શ કરતાજ નથી તે આ પ્રમાણે છે.

नान्यस्मिन् विधवानारी मियोक्तव्या द्विजातिभिः

अन्यस्मिन् हि नियुजाना धर्म हन्युः सनातनम्

મનુ અ. ૫ શ્લો. ૬૪.

બ્રાહ્મણાદિક દ્વિજાતિઓએ વિધવા સ્ત્રીને પતિ સિવાય અન્ય દિયર દિની સાથે નિયોગ કરાવવો ઉચિત નથી, અને ને જે નિયોગ કરાવે છે, તે સનાતન પાતિમત્સ ધર્મનો નાશ કરે છે, એથી એમ સિદ્ધ થયું કે બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિય વૈશ્યો સાર નિયોગ કહ્યો નથી. પણ કેવળ શૂદ્રને સાર છે, પણ બુદ્ધ્યા ? એમનામાં તો ભતિ ભેદ છેજ નહિ એટલે કોઈ હરકત નહિ,

નોદ્વાદિકેષુ મન્ત્રેષુ નિયોગઃ કીર્ત્યતે ક્વચિન્ ।

ન વિવાહવિધાવુક્તં વિધવાવેદનં પુનઃ ॥

મનુ• અ• ૯ શ્લોકે ૦ ૬૫.

“ અર્ચમણું નુ દેવમ્. ” ઇત્યાદિક વિવાહ પ્રયોગ જનક મત્રોમાં કોઇપણ શાખામાં નિયોગ કયન કર્યો નથી, અને વિવાહ વિધિવાળા મત્રોમાં પણ વિધવા વિવાહ કહ્યા નથી અને

અયંદ્વિજૈર્હિ વિદ્વાદ્ધિઃ પશુધર્મો વિગર્હિતઃ ।

વિદ્વાન્ દ્વિજોએ આ પશુ ધર્મ સમાન મનુષ્ય વ્યવહાર નિન્દા પાત્ર ગણ્યો છે. તથાપિ કેટલાક મહાત્માઓ કહે છે કે વિધવા વિવાહ કરવાથી વ્યભિચારની નિવૃત્તિ થશે. અને જીવદ્વિજા થશે નહિ. પરંતુ જે આયુ કયન કરે છે તેમાં “ દયા ” એ મુળ કારણ નથી, પણ ક્રામાધિક્ય મુળ કારણ છે, એવાજ સોડો શાસ્ત્રવિરુદ્ધ અર્થને પ્રસન્ન કરે છે, જે પાતને સાર દયા આવશ્યક મનાય તો શસ્ત્રની સર્વ ગર્યાદા નષ્ટ બ્રહ્મચર્ય જાય, તથાપિ આ પ્રમાણે શાસ્ત્ર મર્યાદા બ્રહ્મ થયેથી શુ, એમ માની પુર્તિપર પ્રકરણો પરિચત તાત્પર્યાર્થ મુકી દષ ઉક્ત સુક્ત પ્રમાણે આપી, બોળી પ્રજાને ફેસલાવીને જાનરજસ્તીથી વિધવા વિવાહ સિદ્ધ કરવો એ દેવળ લગ્નરૂપદ સિવાય બીજું કાંઈ નથી. ઇતિ શમ

લેખક,

ત્ર્યમ્બક શર્મા

“ પુનર્વિવાહ વિષય પ્રશ્નાવલી ”

પ્રશ્ન ૧—વિધવા પુનર્વિવાહનિષેધ સ્વા૦ ૬૦ નથી કયો અને કયો છે તો તદનુયાયિયો શામાટે પુનર્વિવાહ કરાવવા તથા મનાવવા મથે છે ? સ્ત્રી૦ સમુ૦ ૪ પુનર્વિવાહથી પાતિ-વ્રત ધર્મ નષ્ટ થઈ જાય છે, ઇત્યાદિ અનેક દોષો સ્વા૦ ૬૦ શું નથી બતલાવ્યાં ? તથાપિ પુનર્વિવાહ મનાવવાની ચેષ્ટા સ્વા૦ ૬૦ ના મન્તવ્ય અથવા લેખથી કેમ વિરૂદ્ધ નથી ?

પ્રશ્ન ૨—અનેક પ્રશ્નો-તરદ્વારા સિદ્ધ થઈ ચુક્યું છે કે વેદના કોઈ પણ મંત્રથી બીજો પતિ દરવાની આજ્ઞા નીકળતી નથી, તો નિયોગ વા પુનર્વિવાહ વિષયપર કોણાહુલ કરવો એ વેદવિરૂદ્ધ શું નથી ?

પ્રશ્ન ૩—સામાજિકોને વેદમાં નિયોગ પ્રતિપાદન હોવાની શંકા હજી લગી સંભવે છે, તો નિષ્પક્ષ ધર્માત્મા સંશયજનોની સલામાં પ્રશ્ન કરીને નિર્ણય કેમ નથી કરી લેતાં, કે વેદમાં નિયોગ તથા પુનર્વિવાહની લેસમાત્ર પણ આજ્ઞા છે કે નહીં ? જેનો નિર્ણય બા૦ સ૦ સંપૂર્ણ છે.

પ્રશ્ન ૪—કોઈ પણ અધર્મથી ભય રાખનાર સામાજિક પ્રતિષ્ઠા લેઈ પ્રતિપાદન કરે છે, કે પુનર્વિવાહ તથા નિયોગના પ્રચારથી પ્રતિવ્રત ધર્મ ખંડિત નહીં થાય ? કદાચ ખંડિત થાય છે તો પ્રતિવ્રત ધર્મ નાશક નિયોગ તથા પુનર્વિવાહની આજ્ઞા વેદમાં કેવી રીતે હોય ?

પ્રશ્ન ૫—સામાજિકો લેખો અને વ્યાખ્યાનો દ્વારા પ્રતિવ્રત ધર્મનો પ્રચાર કરે છે, તો એ પ્રતિવ્રત વેદશાસ્ત્રોક્ત સનાતન ધર્મ શું નથી ? અને એ પ્રતિવ્રત ધર્મનો લોપ થવાથીજ દેશનો ઉદ્ધાર થશે ?

પ્રશ્ન ૬—કોઈ પણ દ્વિજ [બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રીય, વૈશ્ય,] પુરૂષ એવો વિદ્યમાન છે કે પોતાની સ્ત્રી, પુત્રની સ્ત્રી, છોકરી, બેન, ઇત્યાદિને અનુચિત પુરૂષની સાથે મેલાપ અથવા પુનર્વિવાહ કરતાં દેખીને લજ્જાચુકત બની દુઃખી ન થાય ?

પ્રશ્ન ૭—મનુસ્મૃતિમાં સ્પષ્ટ લખ્યું છે કે “સકૃત કન્યા પ્રદીયતે એકજ વખત કન્યાદાન થઈ શકે, તો પુનર્વિવાહમાં પુનઃ કન્યાદાન કયા આધારે કોણ કરાવે ? અને જો કન્યાદાન ન થાય તો સંસ્કારવિધિ પુર્ણ થઈ એ કેમ સંભવે ? માટે મનુજીના પ્રમાણથી પુર્ણવિવાહ નિષેધ શું સિદ્ધ નથી થતો ?

પ્રશ્ન ૮—સત્યાં સમું સ્વાં હં લખ્યું છે કે જે બ્રહ્મચર્ય ન પાળી શકે તો તે નિયોગ કરીને સંતાનોત્પત્તિ કરી લે. શું એ લેખ અસત્ય નથી? કેમકે બ્રહ્મચર્ય ન પાળી શકાય તો નિયોગ કરવો એવું કયા પ્રમાણથી સિદ્ધ કરી શકો છો !

પ્રશ્ન ૯—લાખો વિધવાઓના દુઃખ બલલાવી અન્યો ને કલુષીત કરવા તેનાં કરતાં વિધવાઓને તપસ્વિની તથા બ્રહ્મચારિણી થવાનો સદુપદેશ આપવો તો તે ધર્માનુકૂલ કે વેદાનુકૂલ નથી ?

પ્રશ્ન ૧૦—શું તમે સિદ્ધ કરી આપો છો કે વિધવા વિવાહ વા નિયોગનો ઉપદેશ તથા ઉદ્યોગ વિષયવાસનાને વધારવાવાળો નથી ? તેમજ જે દેશમાં વિષયવાસના વધતી જાય તે દેશની કદી પણ ઉન્નતિ થવાનો સંભવ છે ?

પ્રશ્ન ૧૧—સ્ત્રીઓની સ્વતંત્રતા, લજ્જાનો ત્યાગ, પોત પોતાની પ્રસન્નતાથી કન્યાવરનો વિવાહ, પુનર્વિવાહ, ઇત્યાદિ વેદશાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ આચરણનો પ્રચાર કરવો, એ શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ નથી.

પ્રશ્ન ૧૨—જો આપને સર્વેને કર્માનુસાર સુખ દુઃખ મળે છે, તો વિધવારૂપી દુઃખભોગ તમે કેવી રીતે રોકી

શકો છો ? ધર્મ શાસ્ત્રોના સિદ્ધાન્તથી સિદ્ધ થઈ ચુકયું છે કે પતિનું અપમાન, પરિત્યાગ, અને અન્ય પુરૂષ સાથે વ્યભિચાર, એ દોષો જન્માન્તરમાં વિધવાપણું પ્રાપ્ત થવામાં કારણભૂત છે, તો પુનર્વિવાહનો બોધ કરી વિધવાએનાં શીરપર પાપનો બોલો વધારવો એ યોગ્ય છે ?

પ્રશ્ન ૧૩-સારાંશમાં ધર્મોન્નતી તેમજ દેશોન્નતિની ઈચ્છા હોય તો ઋતિસ્મૃતિમાં લખ્યા પ્રમાણે સ્ત્રી પુરૂષોનાં શુદ્ધ આચરણનો ઉપદેશ કેમ નથી કરતાં ! વિષય વાસના ના પ્રચારથી કોઈપણ દીવસ કોઈ જાતિની તેમજ દેશની ઉન્નતી થવાની છે ? કદાપિ નહીં ॥ ઇતિ શિવમ્ ॥

અનુવાદક જગન્નાથ પરશુરામ ।દ્વેદી.

ૐ તત્સત્પરમાત્મને નમઃ :

ધણજ સુધારા વધારા સાથે આવૃત્તિ બીજી

“ શ્રોવિષ્ણુયાગપદ્ધતી ”

જેમાં ખાતપુગ્નપ્રયોગ, દેહશુદ્ધિપ્રયશ્ચિનપ્રયોગ, હેમાદ્રિપ્રયે
યથાવિધિ ગણપતિપુજા, મંત્રાસ્થાપના, નાંદીશ્રાદ્ધ, મધુ
પુણ્યહવાચન, વાસ્તુસ્થાપના, જલયાત્ર પ્રયોગ, શાસ્ત્રોક્તમં
પુજા, સર્વતોભદ્રમંડળસ્થાપના, કુંડપુજા, કુશકડિકા, મહસ્થાપ
ચતુષ્ઠિયે ગિતી, ક્ષેત્રપાલપુજા, વિષ્ણુપુજા, તિલકધાર
માલધારણ, શંખપુજા, બ્રુશુદ્ધિ, બ્રુશુદ્ધિ, પ્રાણપ્રતિષ્ઠા
અન્તર્ગતમન્યાસ, અહિર્ગતમન્યાસ, એકાદશન્યાસ, પાત્રાસાદન,
રાજોપચારપુજામંત્ર, (૬૪) વિષ્ણુમહિમનસ્ત્રોત્ર, અગપુજા,
કૃષ્ણતીરાજન, ગોપાલતીરાજન, રામતીરાજન, કેશવતીરાજન,
વિષ્ણુતીરાજન, પુષ્પાંજલી, પુરુષસુકત, ભગવતમનસ્તોત્ર,
ષોડશોપચારપુજામંત્ર, (૧૬) નવગૃહહોમ, વાસ્તુમંડળદેવતાહોમ,
બ્રહ્માદિદેવતાહોમ, પ્રધાનહોમ, ઉત્તરપુજા, બ્રહ્મદાન,
પુર્ણાહુતિમંત્ર, (૨૪) શ્રેયોદાન, દાનવિધિ, આશીર્વાદ, વીગેરે
પેણેસો વિષયો ધણીજ સરલ રીતે શુદ્ધ સંસ્કૃત ભાષામાં
વર્ણવેલાં છે, પુસ્તક પૃષ્ઠ અહીંસો કીમત આઠ આના.

ઉપર પુસ્તક ખરીદનારને શંકરપુજનનું પુસ્તક પૃષ્ઠ
પેણેસોનું ભેટ આપવામાં આવશે.

મળવાનું ઠેકાણું—શાસ્ત્રી જગન્નાથ પરશુરામ દ્વિવેદી.

૬૦ વાડીફળીઆ—સુરત

